

Вовчок Марко

Ледащиця

Марко Вовчок

Ледащиця

«Public Domain»

Вовчок М.

Ледащиця / М. Вовчок — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	6
III	7
Конец ознакомительного фрагмента.	8

Марко Вовчок

ЛЕДАЩИЦЯ

I

Пані наша була не перволіток та й не яка стара; а з себе була висока, огрядна, говірки скорої, гучної. Вбиралася шпетненько – шнурочок до шнурочка, гапличок до гапличка. Ходить, було, як намальована.

І в кімнатах у нас було гарно: вичищено, вилощено, покрашено, – і крісlechко, і столичок, усе як слід, по-панськи. Було, пані кам'яних цяцьок понаставляє, чарочок, мисочок з зеленого, з червоного скла. Був у неї і собака з міді кований, і зайчик череп'яний, мережані ушка. Все те ні до чого, а вкупі воно блищить і на очі навертається, і рябіє – аж б'є. А найдорожча штука – висів у неї на стіні пан мальований, чорнявий, як жук, а хмурий, як ніч, з золотими перснями на руці, – її батько покійний, князь вельможний. Хто, було, не прийде до панії з гостей, кожному пані оповістить: «Се мій татонько покійничок!»

Знала вона, як з ким поводитись, як заговорити, як глянути, зітхнути. Прийде який-небудь бідолах, то вона йому гучно говорить: «Це мій батько – князь!» Другому, пихатому, багачеві, зітхаючи: «Ото, як мій батенько живий був, – ось із його малювання, – не знала я біди!» А третьому, щирому й молодому хлоп'яті: «Що, – каже, – те світове – і вельможність, і багатство? От був мій панотець – князь, великого чину дійшов...»

Отже, то с'як, то так, а кожному розкаже, що вона князька дочка. А про те не згадувала, як жукуватий князь прогайнував усю батьківщину, зоставив їй тільки будинок невеличкий у місті з садочком і двором, бо то була її материзна – того вже не зміг прогайнувати.

Чотири кімнаточки було кругленьких в тім будинкові: створчаті вікна, рундучок з піддашшям. За будинком садочок густий, старий вже. Зелений двір травною високою поріс; од воріт дві стежечки по йому бігло узеньких: до будинку одна, друга до хати. Серед двору гілляста яблуня стояла.

Половину будинку пані оддавала якимсь паничам під найми; ще й столувала їх, – з того й жила, небога. А чоловік її десь далеко служив; ми його й не бачили. Та й панії було байдуже.

Паничі скучати їй не давали: щодня, щовечора з нею бавились, то в карти грали, то пісеньок співали...

Не гадки нашій панії по такому життю...

II

Мене їй подаровано. Я родом із Глушихи; була колись Іваньковських панів... Жила я в батька-матері, – боже мій милий! Тепер спогадаю, як-то жилось тоді мені! Оженився наш пан, і взяли мене на вслугу до молоді панії. А вона, ся вже моя пані, у пригоді якось їй ставала. Гостює, було, місяць або й більше, догоджає їй. От як стала вона жалкуватись:

– Що мені робити? Нема слуги! Чи не дасте ви мені яку з ваших?

– Чому ні? Беріть собі, котру схочете.

То вона і взяла мене, і завезла з собою од роду мого, од родини. Без мене і батько і мати померли; без мене рід увесь перевівся. Зосталась я сама одна у світі.

Жила я в панії років з п'ять. Спершу я сама була в неї, а далі, як уже столовників завелось багато, пані взяла свою кріпосну молодицю з дочкою. Доти пані їх держала у якихсь приятелів своїх, бо в неї, окрім сього двору, не було ні садиби, ані кроку землі своєї: усе спродане, – тільки оцю молодицю з дочкою до вслуги їй придано. Князь то так, панотець її вельможний, похазяйнував. Далеко десь були вони завдаті, і довго пані виважала, поки зважилась їх до себе забрать. А вони ще якось були з вільного роду, козаки, чи що: якось-то ними князь той жукуватий неправдою завладав, то й опасувалась небога держати їх у місті, щоб не збаламутились за вільність проти неї, зайшовши у ради, в совіти з городянами.

Молодиця звалася Чайчиха Горпина, дочка – Настя. Не великомовна була та Чайчиха, не привітна: якась хмара повила її навіки. Чи пані свариться, чи б'є (бо хоч пані і не зла була, а все часом попоб'є), чи сам спідницю дарує або хустку – Чайчиха прийме усе мовчки й одійде. Роботяща, покірна людина здається з неї, поки не глянеш на ті брови здвигнуті, чорні, на ті очі ямкуваті, огнем блискотючі.

Якось було мені смутненько. От я й плачу собі, сидячи на лавці. Звісно, чоловік і в щасті, то часом смуток обіймає – не то що нам. Воно кажуть: привикнеш!.. Ні!.. Втомишся терплячи, то й здається тобі, що все тобі байдуже, – та разом прокинеться лихо. Часом одно слово... А що ви думаєте? Часом бійку забудеш у годину, а якесь там слово гіркеє вразить тебе до самого серця, – місяці, роки пам'ятатимеш...

Сумно мені було, і перемовити щире слово жадалося. А Чайчиха коло печі пораяється.

– Горпино! – кажу. – Ось я журюся, я плачу, а ви все однакові. Так вам, мабуть, бог дав!.. Певно, що й ви лихо знаєте?

Вона скинула на мене чорними очима, немов питала, яка в мене думка, та й одказала:

– Чому ні?

– Господи! – кажу знов. – Як я колись молодого віку жила в батька, в матері!

– А я, – каже, – вік ізвікувала, усе тягаючись по чужих дворах.

Та й змовкли ми.

– Ви сиротою zostалися змалку, Горпино? – знов питаю.

– Ні, мене взято з сім'ї маленькою. Батька й матір ледве зазнаю. І вони чи пізнали б, упусти мене побачивши!.. Та не бачили – вмерли.

– А чоловік ваш, небіжчик, звідки був родом?

– З того села, де я жила з панями, з Горієвки. Дворак був.

– І довгенько ви жили з ним?

– Півроку.

– Господи! І не нажилися! Що ж то йому за лихо сталося?

– Сп'янчивсь і вмер.

По сім слові вийшла з хати, і вже ніколи я до тієї речі з нею не верталась.

III

Було надвечір одробимось, пані куди в гостину піде, – сидимо коло воріт. То з тим перемовимо, то з другим, – питаємо, привітаємо, а Чайчиха мовчки сидить. Настя щебече з сусідчиною дівчиною. Жила проти нас міщаночка. Сирітка була, Кривошиєнкова звалася. Така славна дівчина була! Очі в неї були ясні, коси довгі, великі, чорно-русі, а личко – як яблучко. Було, як не побачиш, весела собі, щебетлива, і голосочок був у неї – наче струмочок прудко біжучий. Дуже вони з Настею любилися: як сестри рідні – все, було, вкупці. Діла небагато в Насті: ще тоді вона тільки з дітей виходила; от собі й щебечуть щебетушечки. А Горпина все сама, все мовчить.

– Горпино! – кажу, – чому ви хоч з дочкою своєю не поговорите? Веселіш вам було б...

– Яка ще з нею мова? Вона ще дурна, нехай перше розуму дійде.

– А на мене, – говорю, – то я б із малою дитиною розмовляла. Нехай мені спочує абихто!

Свої думки-гадки повимовляю, поплачу...

– А дитина то п'ятому, десятому оповіщатиме, яке ваше горе... На те воно молоде в бога!

– Що ж! – кажу, – добрий чоловік пожалкує!..

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.